

УДК 005.6

КОРХОНА ФАОЛИЯТИДА СИФАТ ЁНДАШУВИ

Бурхонова Наргиза Миршоҳид қизи

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти
“Менежмент” кафедраси стажёр-ассистенти

Аннотация. Мазкур мақолада бугунги кунда мамлакатимизда корхоналар фаолиятини сифат бошқарувини такомиллаштириш, соҳада сифатни бошқариш бўйича хорижий тажрибалардан самарали фойдаланиш асосида бошқарув тизимини ривожлантириш бўйича илмий асосланган таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: менежмент, корхона, сифатни бошқариш, хорижий тажрибалар, сифат ёндашуви.

QUALITY APPROACH IN ENTERPRISE ACTIVITY

Burkhonova Nargiza Mirshokhid kizi

assistant of the "Management" department of SamISI

Abstract. In this article, scientifically based suggestions and recommendations have been developed for the improvement of the quality management of enterprises in our country today, the development of the management system based on the effective use of foreign experience in quality management in the field.

Key words: management, enterprise, quality management, foreign experiences, quality approach.

Рақобат курашига бардош бериш учун Европанинг йирик фирмалари маҳсулот сифатини бошқаришнинг илғор шакл ва усуллари танлаш учун бирлашадилар, уларни маҳсулотнинг барқарор сифатини кафолатлаш билан боғлайдилар. У барқарор технология, назоратнинг метрологик воситалари ва маҳсулотни синовдан ўтказиш, кадрлар тайёрлашнинг самарали тизимини ўз ичига олади.

Сифат масалаларини ҳал қилишга Европа ёндашувининг ўзига хос хусусиятлари:

- сифатни баҳолаш ва тасдиқлаш билан боғлиқ барча ишларни олиб бориш учун қонунчилик асоси; миллий стандартларнинг талаблари, қоидалар ва сертификатлаш
- тартибларини ўзаро мувофиқлаштириш;
- маҳсулот ва сифат тизимларини сертификатлаш ишларини олиб боришга ваколатли миллий ташкилотлар инфратузилмаси ва тармоғини яратиш, лабораторияларни аккредитациялаш, сифат бўйича мутахассисларни рўйхатга олиш ва ҳоказо.

Сифатга ғарбий (АҚШ ва Европа) ва шарқий (Япония) ёндашувларни таққослаш 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Сифатга ёндашувларни таққослаш

Ғарбий ёндашув (АҚШ ва Европа)	Шарқий ёндашув (Япония)
Сифат нархларнинг паст даражасига асосланади. Биринчи мақсад – фойда, сифат – тасодифий категория. Харидорлар сифат масалалари бўйича таъминотчининг рухсатини сўрашлари керак.	Сифат нуқсонларнинг паст даражасига асосланади. Биринчи мақсад – сифат, фойда кетма-кетликни секинлаштирмайди. Сифат масалалари бўйича харидорнинг талаблари билан келишиш.

Умумий ғоялар сифатдан келиб чиқади	Ҳар бир предмет учун қатъий сифат сиёсати
--	--

Турли давлатлар томонидан эришилган сифат даражаларининг бир-бирига яқин келиши кўп сабаблар билан изоҳланади. Асосий сабаблардан бири сифатни яхшилаш бўйича илғор иш тажрибасини ижодий айирбошлаш, юқори сифатга эришиш назарияси ва амалиётининг эволюцион ривожланиш йўлида инсоният ўзлаштирган барча ёндашувлар ва усулларни уйғунлаштириш ҳисобланади.

Шу тарзда ишлаб чиқилган, барча давлатларнинг мутахассислари тан олган ягона ёндашувлар ҳозирда сифатни умумий бошқариш (TQM) тамойиллари номи билан машҳур.

Сифатни бошқаришга ёндашувларни икки асосий йўналишга ажратиш мумкин.

Маъмурий ёндашув. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини **100%** гача ошириш таклиф қилинади. Маҳсулот сифати унинг ҳаёт цикли босқич-ларига мос равишда туркумланади (1-расм).

1.2-расм. Маҳсулотнинг ҳаётӣ цикли

Маҳсулотнинг ҳаёт цикли маркетинг тадқиқотлари ва ишланмаларидан бошланиб, ишлаб чиқариш, сотиш, эксплуатация қилишни қамраб олади ва утилизациялаш ёки истеъмол қилишгача давом этади. Нуқсонларнинг юзага келишига имкон берувчи муҳим босқич ва операциялар ажратилади ҳамда тадқиқ этилади. Юзага келган нуқсонлар турларга ажратилади. Шунга кўра, нуқсонлар юзага келишининг олдини олиш ва сифат даражасини 100 %гача олиб чиқиш чоралари кўрилади.

Маъмурий ёндашувда нуқсон пайдо бўлиши билан дарҳол бартараф қилиниши лозим бўлган фавқулудда ҳолат сифатида эътироф этилади.

Сифат масаласига иқтисодий ёндашувда маҳсулот сифатининг кўзланган даражасига эришиш учун иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ харажатлар миқдори аниқланади.

Сифатни таъминлаш учун киритилган бир сўм ишнинг муайян бошланғич босқичида ўнлаб, ҳатто юзлаб сўмда даромад келтириши мумкин. Сифатни таъминлаш йўлида харажатларнинг меъёрдан ортиши киритилган пул бирлигига нисбатан қайтимнинг камайишини келтириб чиқаради. Сифатни таъминлаш харажатлари ортиши шунга олиб келадики,

киритилган ҳар бир сўм учун тенг худди шунча қўшимча даромад олинади. Катта харажатлар билан киритилган капитал қўйилмалар кам қайтимни беради.

Иқтисодий ёндашувда мазкур чегара сифатнинг оптимал даражасини аниқлашга имкон беради. Ишлаб чиқариш ва фойдаланиш жараёнида нуқсонлар ва алоҳида буюмларнинг орқага қайтарилиши беҳуда сарф-харажатлар қилинишига сабаб бўлади.

Ишлаб чиқариш соҳасида иқтисодий категория сифатида “сифат” тушунчасининг ривожланиши электроника саноати мисолида кўзга яққол ташланади. Электроника саноати тараққиётининг муайян босқичида технология чиқиндисиз ишлаб чиқаришни таъминлашда яроқсиз ҳисобланди. Ўзининг хусусиятига кўра электроника сифат ҳақидаги тасаввурни сезиларли даражада ўзгартириб юборди.

Сифатни илгариги тушунишга қайтиш юз беради. Бундай тушунишда маҳсулот ёки хизматларнинг 100 %и ўрнатилган талабларга тўлиқ мос кела-ди, лекин сифатнинг бундай даражасини таъминлаш мураккаб хусусиятга эга.

Сифатга тактик ёндашув ишлаб чиқариш ва тайёрланаётган маҳсулот турлари, талаб ва таклифнинг муносабати, мазкур маҳсулотнинг асосий ишлаб чиқарувчиларининг рақобат курашига кўп жиҳатдан боғлиқ. Шунга кўра, режалаштирилган сифат даражасига эришиш йўллари ва воситалари изланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Boyjigitov S. Opportunities to Increase the Effectiveness of Marketing Activities in the Enterprise //Middle European Scientific Bulletin. – 2022. – Т. 21. – С. 82.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2020 йил 3 апрель куни коронавирус пандемияси келтириб чиқарган

инқирозга қарши курашиш шароитида тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши.

3. Пардаев М.Қ., Холикулов А.Н. “Иқтисодиёт субъектларида омилли таҳлилни такомиллаштириш”. Монография. Т.: Наврўз нашриёти. 2014 й. 64-108 бетлар.

4. Халилов Н.Х. Саноат корхоналарида сифатни бошқариш тизимини ривожлантиришнинг ташкилий - иқтисодий механизмлари. Монография. Т.: - Ношир, 2014 й.

5. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. -М.: “Дело”, 2009 – 546 с.

6. Бойжигитов С. К. Маркетинговые стратегии повышения эффективности (на примере промышленного предприятия)/СК у. Бойжигитов //Маркетинг в России и за рубежом. – 2021. – Т. 1. – С. 95-97.